УДК 657.412.7

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КОШТІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

І. Ковалів, здобувач
Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Важливим питанням в умовах сьогодення є пенсійне забезпечення населення, яке, на жаль, не досягло гідного рівня. Сучасні проблеми у цій сфері пов'язані з формуванням пенсійних внесків, особливо в умовах фінансової кризи.

Негативними чинниками, які впливають на формування коштів Пенсійного фонду України та й на економіку загалом, є: великі обсяги пільг (понад третина населення України має певні пільги, а право на їх отримання регламентується майже 50 законодавчими і підзаконними нормативно-правовими актами [6, с. 7]); низька заробітна плата; тінізація ринку праці та ін.

Отже, вкрай необхідно реформувати пенсійну систему, що дасть змогу оптимізувати управління процесом формування доходів Пенсійного фонду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні аспекти формування та використання коштів Пенсійного фонду України стали предметом дослідження таких науковців, як М.К. Вінер, О.О. Биліна, Б.Л. Зайчук, Н.І. Нарожна, Л.Ю. Ткаченко Г.М. Якименко, А.І. Якимів. У своїх працях вони визначають чинники, які негативно впливають на формування доходів бюджету Пенсійного фонду України, ретельний аналіз яких дасть змогу знайти ефективні способи їх стягнення та розподілу.

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – провести аналіз динаміки й структури надходження коштів до бюджету головного управління Пенсійного фонду України у Львівській області та визначити основні чинники зростання власних коштів Пенсійного фонду.

Виклад основного матеріалу. Одним з учасників реалізації державної політики у пенсійному забезпеченні є Пенсійний фонд України. Він створений на базі Українського республіканського відділення колишнього Пенсійного фонду СРСР і діє в Україні з 1992 року як самостійна ланка фінансової системи на підставі Положення про Пенсійний фонд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 січня 1992 року, а в новій редакції – від 1 червня 1994 року [2]. Пенсійний фонд України у солідарній пенсійній системі акумулює і використовує фінансові ресурси, за обсягом коштів займає вагоме місце після Державного бюджету України. Бюджет Пенсійного фонду є сукупністю бюджетів головних управлінь фонду в Автономній Республіці Крим, міст Києва і Севастополя та областей, що охоплюють бюджети управлінь Пенсійного фонду в районах. Сьогодні бюджет Пенсійного фонду України є самостійним фінансовим документом, який забезпечує єдність та обґрунтованість його складових елементів, регулює обсяги доходів і видатків на пенсійні виплати.

Пенсійний фонд України веде свою діяльність за декількома напрямами:

планування, прогнозування й методологія бюджетного процесу, аналіз виконання бюджету, формування оперативної й статистичної звітності, складання консолідованої звітності з виконання бюджету, планування й фінансування витрат на утримання своїх органів. Нові функції виконує через структуру бюджету солідарної системи Пенсійного фонду України. Бюджет Пенсійного фонду України – це документ щодо створення і використання коштів Пенсійного фонду, в якому страхові пенсійні внески є основним джерелом надходження коштів, а виплата пенсій – основним напрямом їх використання.

Джерелами формування коштів Пенсійного фонду в солідарній системі є: страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, інвестиційний дохід, який отримують від інвестування резерву коштів, кошти Державного бюджету та цільових фондів, суми фінансових санкцій та адміністративних стягнень, благодійні внески фізичних та юридичних осіб, добровільні страхові внески за договором про добровільну участь та ін.

У структурі доходів Пенсійного форду України основну частку складають власні кошти, але питома вага коштів Державного бюджету України теж досить висока, що є негативним фактом і показує фінансову неспроможність до самофінансування (див. рис.).

Рис. Структура доходів Пенсійного фонду України у 2012 р., млн грн.*
*Джерело: за даними [7].

Оцінимо структуру надходжень до бюджету головного управління Пенсійного фонду України у Львівській області в динаміці (див. табл.).

Дослідження джерел формування коштів бюджету головного управління Пенсійного фонду у Львівській області показують тенденцію до щорічного зростання загальних надходжень у поточних роках. Збільшуються власні

надходження в обсягах, у структурі загальних надходжень їх питома вага зросла за 2009-2012 рр. на 1,8 %. Нестача коштів покривалася за рахунок інших джерел, серед яких важливу роль відіграють надходження з Державного бюджету України. Частка останніх у структурі загальних надходжень за 2009-2012 рр. була в межах 24,4-24,9 відсотка.

Отже, значна частина доходів головного управління Пенсійного фонду України у Львівській області формується за рахунок державних коштів – бюджету країни, і цей факт можна оцінити лише негативно. Адже відомо, що основне спрямування видатків з Державного бюджету України в соціальній сфері – забезпечення соціальним житлом одиноких пенсіонерів, малозабезпечених родин та на інші невідкладні заходи. Оскільки останніми роками спостерігаємо значний дефіцит Пенсійного фонду України (покрити його, безперечно, необхідно), то обмежуються видатки на інші сфери: освіту, культуру, видавничу діяльність тощо.

Недостатньо виділяється бюджетних коштів на впровадження нових технологій у виробництво, особливо в агропромисловий комплекс, видобувні галузі промисловості, на підтримку розвитку малого і середнього підприємництва, але саме вони дали б змогу створити нові робочі місця, збільшити обсяги фонду заробітної плати працівників і доходів підприємств як бази для збільшення відрахувань пенсійних платежів у пенсійні органи. Це слугувало б основним чинником зростання власних коштів Пенсійного фонду.

Таблиця

Динаміка й структура надходжень до бюджету головного управління Пенсійного фонду України у Львівській області

Показник	Рік				2012 р. до 2009 р., +,-
	2009	2010	2011	2012	
Надійшло коштів поточного року – всього, тис. грн	7651812,0	8984646,9	9721210,2	11211724,9	355991,29
З них: власні доходи – всього, тис. грн	4556483,9	5342781,5	6060249,4	6875180,0	2318696,1
Їх частка у структурі загальних надходжень, %	59,5	59,4	62,3	61,3	1,8
Надходження коштів із Державного бюджету України, тис. грн	1868075,0	2724473,0	2565352,9	2798948,7	930873,7
Їх частка у структурі загальних надходжень, %	24,4	30,3	26,4	24,9	0,5
Надходження коштів за перерозподілом з ПФУ, тис. грн	1224237,9	909936,4	1088537,3	1530288,8	306050,9
Їх частка у структурі загальних надходжень, %	16,0	10,2	11,2	13,7	-2,3
Кошти фонду загально-обов’язкового державного	3015,2	7456,0	7070,6	7307,5	4292,3

соціального страхування на випадок безробіття та ФССНВ, тис. грн					
Їх частка у структурі загальних надходженнях, %	0,1	0,1	0,1	0,1	-
Залишок коштів на початок року, тис. грн	153427,8	95720,9	88295,9	64986,2	-88441,6
Всього доходів із врахуванням залишку коштів на початок року, тис. грн	7805239,8	9080367,8	9809506,1	11276711,1	3471471,3

Пенсійне забезпечення вимагає не тільки правових і організаційних заходів, а й грошових витрат. Сьогодні це, з одного боку, надзвичайно актуальна, а з іншого – складна проблема. Збільшення видатків на пенсійне забезпечення зумовлене старінням населення, зростанням кількості людей похилого віку, підвищенням тривалості життя, зростанням рівня пенсій. Особливо важливо для органів пенсійного забезпечення нагромадити достатню кількість коштів, передбачену на виплату пенсій, вчасно згідно з графіком надіслати їх на банківські рахунки чи в поштові відділення (видатки за рахунок коштів Державного бюджету України у 2012 році становили 41 743,8 млн грн) [1].

Доходи бюджету Пенсійного фонду України будь-якого рівня необхідно ув’язувати з його видатками. Загалом у державі це порівнюється під час складання бюджету Пенсійного фонду України, що є самостійним фінансовим документом. Саме він забезпечує єдність і обґрунтованість складових елементів, регулює обсяги доходів і видатків на пенсійні виплати та інші потреби. Основними напрямами використання коштів Пенсійного фонду є виплати пенсій, надання деяких соціальних послуг, зокрема допомога на поховання, фінансування адміністративних виплат, пов’язаних із виконанням функцій пенсійного фонду, оплата послуг за доставку пенсій, формування резервів коштів та ін. Отже, сфера пенсійних відносин між сторонами пенсійного процесу поряд із правовою базою та організаційними заходами потребує грошових виплат.

Висновки. Аналіз джерел формування коштів бюджету головного управління Пенсійного фонду у Львівській області та в Україні загалом показав тенденцію до щорічного зростання загальних надходжень. Це, звичайно, позитивне явище, але нестача власних коштів щорічно покривалася за рахунок фінансування з Державного бюджету України, частка яких постійно зростає. Така ситуація зобов’язує проводити докорінні зміни у пенсійному забезпеченні через впровадження нової моделі пенсійної системи, розвиток нових форм пенсійного забезпечення, зокрема накопичувальної системи загальнообов’язкового державного страхування та недержавного пенсійного забезпечення, збільшення доходів населення за рахунок виведення з тіні заробітної плати, створення нових робочих місць. Усе це допоможе підвищити розмір доходів пенсійного фонду, а відповідно й зменшити його дефіцит.

Бібліографічний список

1. Інформація про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article.
2. Історичні аспекти розвитку пенсійної системи, передумови та мета створення пенсійного фонду [Електронний ресурс] / Пенсійний фонд України. – 22 квітня 2012 р. – Режим доступу : http: //www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article.
3. Нарожна Н. І. Доходи пенсійного фонду: оптимізація формування та резерви зростання / Н. І. Нарожна // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2013. – №16 (205). – С. 145–149.
4. Про Державний бюджет України на 2012 рік : Закон України від 22.12.2011 №4282-VI-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: //zakon.rada.gov.ua>go/4282-17.
5. Понікаров В. Пенсійне та соціальне забезпечення : підручник / В. Понікаров, М. Топоркова. – Харків : Інжек, 2006. – 400 с.
6. Романенко О. Країна пільг / О. Романенко // Вісник Пенсійного фонду України. – 2011. – №12. – С. 7.
7. Структура доходів Пенсійного фонду України у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/category?cat_id=95533.
8. Ткаченко Л. Резерви збільшення доходів пенсійної системи України / Л. Ткаченко // Україна: аспекти праці. – 2009. – №5. – С. 15–19.
9. Якимів А. Формування і розвиток системи пенсійного забезпечення в Україні / А. І. Якимів. – Львів : Афіша, 2003. – 448 с.

Ковалів І. Джерела формування коштів Пенсійного фонду України

Проаналізовано джерела формування коштів бюджету Пенсійного фонду. Надзвичайно важливим є фінансове забезпечення пенсійних виплат, нагромадження достатньої кількості коштів, передбачених для видатків із бюджету Пенсійного фонду України на виплату пенсій.

Ключові слова: пенсія**,** пенсійний фонд, пенсійне забезпечення населення.

Kovaliv I. Sources that form means of Ukraine's Pension fund

The article analyzes sources that form means of budget of Pension fund. The most important tasks are financing of security of pension payments, accumulation of sufficient amount of costs for expenditures from the budget of Pension fund of Ukraine for payment of pensions.

Key words: pension, pension fund, pension maintenance of population.

Ковалив И. Источники формирования средств Пенсионного фонда Украины

Проанализированы источники формирования средств бюджета Пенсионного фонда. Чрезвычайно важным является финансовое обеспечение пенсионных взносов, увеличение накопления достаточного количества средств, предусмотренных для расходов бюджета Пенсионного фонда на выплату пенсий.

Ключевые слова: пенсия, пенсионный фонд, пенсионное обеспечение населения.